

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**DIYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. DR. MUSTAFA SEZGİN
TANRIKULU'NA AİT 7/36589 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR CEVAPLAR**

İl bazında tarım alanları ve dış ticarete ilişkin veriler, Türkiye İstatistik Kurumu'nun internet sayfasında düzenli olarak kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Ülkemizde tarımsal üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak, kayıtlılığı artırmak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesini sağlamak amaçlarıyla, üreticilerimize tarımsal desteklemeler verilmekte, hibe programları uygulanmakta ve projeler yürütülmektedir.

Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeler, destekleme programlarının esasları ve araçları, bunların bütçe ödenek ihtiyaçları 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun amir hükümleri çerçevesinde belirlenmekte ve destekleme uygulamaları Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Bakanlığımız tarafından üreticilere;

- Bitkisel üretim,
- Hayvansal üretim,
- Kırsal kalkınma,
- Su ürünleri üretimi ve
- Tarımsal araştırma ve geliştirme (Ar-Ge)

olmak üzere 5 ana başlık altında tarımsal destekler verilmektedir.

Tarım politikalarının amaçları, ilkeleri ve öncelikleri doğrultusunda tarım sektörüyle ilgili politikaların planlanmasına yönelik 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 7'nci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bahse konu kanuni düzenlemeye istinaden "Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenlemeyle ürünlerin arz ve talep miktarı dikkate alınarak tarım havzası veya işletme bazında ürün veya ürün gruplarının en uygun yerde üretilmesi sağlanacak, ilin ekolojisine uygun ve suyu merkeze alan bir anlayış çerçevesinde oluşturulacak bitkisel üretim deseninde stratejik ürünler önceliklendirilecektir.

Bu kapsamda ülke genelinde 13 ürün (buğday, arpa, dane mısır, mercimek, nohut, kuru fasulye, aspir, kanola, kütlü pamuk, soya, yağlık ayçiçeği, patates, kuru soğan) ve 1 ürün grubu (yem bitkileri) bitkisel üretim planlaması kapsamına alınmıştır.

8859 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında bitkisel üretimde yeni destekleme modeline ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tarımsal üretimin ve gıda arz güvencesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, üretim planlamasına katkı sağlaması, verim ve kalitenin artırılması, tarımsal üretimde çevreci yaklaşımların benimsenmesi ve uygulanan politikaların etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, ülke ihtiyacının yurt içi üretimle karşılanabilmesi için verim ve kalitenin artırılması, kayıtların güncel tutulması ile üretim sürecinde yaşanan maliyet artışları ve fiyat istikrarsızlıkları gibi olumsuz koşullardan üreticilerin korunması hedeflenmektedir.

Yeni destekleme modeliyle;

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- İlk defa bitkisel üretim destekleri 3 yıllık ve üretim döneminden önce açıklanmıştır.
- Destek kalemlerinde sadeleştirmeye gidilerek, daha yönlendirici, etkin ve öngörülebilir hâle getirilmiştir.
- Üretim planlaması kapsamındaki stratejik ürünlere ilave destek verilmektedir.
- Su kısıtı olan havzalarda münavebeye uygun üretime ilave destek sağlanmaktadır.
- Kamu kuruluşları tarafından ıslah edilen milli tohumla üretim yapan üreticilerimiz ilave destek almaktadır.
- Destek tutarları girdi maliyetlerindeki değişikliklere göre her yıl güncellenmektedir.
- Çiftçilerimiz üretime karar vermeden önce, hangi havzada, hangi ürüne, ne kadar destek alacağını bilerek planlı şekilde faaliyete başlayabilecekler ve bu sayede plansız üretimin getirdiği birtakım olumsuzluklardan etkilenmeyecektir.

Bitkisel üretimin desteklenmesi programıyla çiftçilere temel destek, planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme destekleri verilmektedir.

Temel destek ve planlı üretim desteği ile planlama kapsamındaki ürünlere belirlenen havzalarda ekim yapıldığı takdirde kullanılan mazotun tamamı, gübrenin ise yarısı nakdi olarak verilmektedir. Bununla birlikte, su kısıtı olan yerlerde yine belirlenen şartlara uygun üretim yapan üreticilerimizin kullandığı mazot ve gübrenin tamamı nakdi olarak verilmektedir.

Verim ve kaliteyi artırmak için sertifikalı tohum kullanım, sertifikalı/standart fidan kullanım, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, katı organik-organomineral gübre destekleri verilmeye devam edilecektir.

10394 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar 14.09.2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Karar ile 2026 yılı bitkisel üretim desteklerinde aşağıdaki düzenlemeler yapılmıştır.

- 2026 üretim yılı için destek katsayı değeri bir önceki yıla göre %27 artırılarak dekara 310 TL olarak belirlenmiştir.
- Kapalı ortam bitkisel üretime yönelik genç ve kadın çiftçilere ilave destek verilecektir.
- Mısır (dane) ürünün destekleme kategorisi 1. kategoriden 2. kategoriye yükseltilmiştir.
- Hayvancılıkta dane yem ihtiyacını karşılamak amacıyla yulaf, çavdar ve tritikale ürünlerinde yeşil otun yanı sıra dane üretimi de destek kapsamına alınmıştır.
- Hububat üretiminde sertifikalı tohum kullanımının artırılması amacıyla bir önceki yıla göre destek katsayısı artırılarak 0,56 belirlenmiştir.
- Soya üretimini teşvik amacıyla mevcut sertifikalı tohum desteğine ek, yurt içinde ıslah edilip tescil edilen ve yine yurt içinde üretilerek sertifikalandırılan tohumların kullanımı halinde ilave destek sağlanacaktır.
- Organik tarım desteğinde, 1. derece tarımsal amaçlı üretici örgütlerine üye çiftçilere, destek katsayısının yüzde 25’i oranında ilave destek verilecektir.
- Katı organik-organomineral desteğinde 0,21 olan katsayı, 0,32’ye çıkarılmıştır.
- Biyolojik/biyoteknik mücadele desteği birim fiyatları yüzde 21 artırılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Yıl boyunca (12 ay) hizmet sunan serbest tarım danışmanları ile ziraat odaları ve üretici örgütlerinde istihdam edilen danışmanlara verilen tarımsal yayım ve danışmanlık desteği, bir önceki yıla göre yüzde 17,5 artırılarak 2025 için 345.450 TL olarak ödenecektir.

Yeni destekleme modeli kapsamında 2025 yılında en yüksek katsayı pamuk üreticilerine verilmiştir. Bu doğrultuda pamuk ürünü için, üretim planlaması kapsamında Temel Destek ve Planlı Üretim Desteği ile 1.098 TL/da destekleme ödemesi yapılacaktır. Böylece pamuk üreticilerinin mazot maliyetinin tamamı ve gübre maliyetinin yarısı karşılanacaktır. Ayrıca üreticilere iyi tarım uygulamaları ve organik tarım faaliyetleri ile katı organik-organomineral gübre kullanımında ilave Üretimi Geliştirme Desteği Ödemesi gerçekleştirilecektir.

Bununla birlikte 2025 üretim yılında kamu araştırma enstitüleri ve üniversiteler tarafından pamukta yurt içinde ıslah edilerek tescil edilen çeşitlerinin yurt içinde üretilip sertifikalandırılan tohumunu kullanarak ekim/dikim yapan üreticilere 146,4 TL/da ilave destek ödemesi yapılacaktır.

2026 üretim yılı tarımsal desteklemeleri kapsamında pamuk ürünü için ödenecek olan Temel Destek ve Planlı Üretim Desteği ödemesi 1.395 TL/da olarak belirlenmiştir.

Pamuk ürününü lisanslı depolarda muhafaza edenlere Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen kira ücret tarifesinin %75'i oranında kira desteği sağlanmaktadır.

Ayrıca üreticilerin tarımsal üretime yönelik kredi/finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla, 8038 ve 8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları kapsamında 01.01.2024-31.12.2026 tarihleri arasında Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden 28 farklı konuda %25-%100 aralığında Hazine faiz/kâr payı destekli yatırım ve işletme kredi/finansmanı kullanımı yapılabilmektedir.

Bu doğrultuda,

- Basınçlı sulama sistemleri ve tarımsal yenilenebilir enerji yatırımlarına 15 milyon TL üst limite kadar %100'e varan faiz/kâr payı desteği,
- Hayvancılık, kanatlı sektörü ve su ürünleri sektöründe yatırım ve işletme kredi/finansman kullandırımlarında yenilenebilir/atık enerji kullanımına ilave %5,
- Bitkisel üretim konularında işletme kredi/finansman kullandırımlarında basınçlı sulama sistemi kullanımında ilave %10,
- Kapalı ortamda bitkisel üretim konusunda yatırım ve işletme kredi/finansman kullandırımlarında yenilenebilir/atık enerji kullanımına ilave %20, yatırımlarda yağmur suyu hasatı değerlendirildiğinde ilave %10 ve
- Planlı üretime uygun üretim yapan faydalanıcılara ilave %20 faiz/kâr payı desteği sağlanmaktadır.

Üreticilerimiz temel bitkisel ve temel hayvansal üretim konularında 300.000 TL'ye kadar (300.000 TL dahil) sıfır faizli, 300.000 TL'nin üzerindeki kredilerde ise 10 milyon TL'ye kadar %50-%100 aralığında faiz/kâr payı destekli kredi/finansman kullanabilmektedir.

Üreticilerimize sağlanan destekler sadece Bakanlığımız bütçesinden verilen tarımsal destekleme ile sınırlı değildir.

2025 yılında üreticilerimize sadece doğrudan destek olarak 135 milyar TL bütçe ayrılmıştır. 2025 yılı için üreticilerimize toplam ayrılan kaynak 706 milyar TL'dir. Ayrıca bütçenin üzerine zirai dondan etkilenen üreticilerimize 23,77 milyar TL ek ödeme yapılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

2026 yılında 168 milyar TL Bakanlığımız bütçesinden olmak üzere;

- Tarımsal sulama yatırımları,
- Kırsal kalkınma yatırımları ve
- Kredi sübvansiyonları için ayrılan kaynaklarla birlikte

tarım sektörüne merkezi yönetim bütçesinden 888 milyar TL bütçe tahsis edilmiştir.

Ayrıca 2026 yılında, üreticilerin finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla sağlanan 50 milyar TL ilave ödenekle birlikte, tarım sektörüne ayrılan toplam kaynak 938 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Üreticilerimizin kurmuş oldukları üretici örgütlerinin ortak bir paydada buluşması, etkin ve verimli bir şekilde çalışmaları, kurum ve kuruluşlarla iş birliklerinin geliştirilmesi ayrıca başarılı olanların ödüllendirilmesi amacıyla "Tarımsal Amaçlı Örgütlerin Derecelendirilmesine İlişkin Yönetmelik" 28.11.2023 tarihli ve 32383 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tarımsal Amaçlı Örgütlerin Derecelendirilmesine İlişkin Yönetmelik doğrultusunda, ülkemizde ilk kez 2024 yılında derecelendirme uygulamasına geçilmiştir.

Tarıma dayalı ekonomik yatırımlar ile kırsal ekonomik altyapı yatırımları için, tarımsal örgütlere başvuru değerlendirme kriterlerinde ilave 10 puan, birinci derece örgüt olması halinde bu puana ek olarak 5 puan (toplamda 15 puan) verilmektedir.

Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarında, makine parkları için yalnızca tarımsal amaçlı örgütleri hibe programından faydalandırılmaktadır.

IPARD desteklemeleri kapsamında, tarımsal örgütlere hem ek hibe desteği hem de ek sıralama puanı sağlanmaktadır.

Sigorta primi indirimi kapsamında, birinci derece tarımsal örgüt belgesi alan birlik ve kooperatiflere üye üreticilere, Bakanlık tarafından %5 oranında ilave destek indirimi uygulanmaktadır.

T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla kullanılan Hazine faiz destekli tarım kredilerinde, tarımsal amaçlı örgütlere faiz indirimi sağlanmaktadır. Örgütün birinci derece olması durumunda ise bu indirim ek olarak ilave faiz avantajı sunulmaktadır.

2025 üretim yılı için Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı çiftçilerimizin yaş ortalaması 57,3'tür. 2024 yılından itibaren uygulanan politikalar kapsamında tarımsal krediler ve tarımsal desteklerde gençlere ilave destekler verilmektedir.

KKYDP, IPARD ve Uzman Eller Projesi gibi Kırsal Kalkınma Projeleri hibe başvurularında 18-40 yaş arası gençlere ve kadınlara proje değerlendirme aşamalarında ek puanlar verilmek suretiyle pozitif ayrımcılık yapılmaktadır.

IPARD Programı kapsamında kadın ve gençlerimize %10'a kadar ek hibe ve 15 puana kadar ek sıralama puanı verilerek pozitif ayrımcılık uygulanmaktadır.

Bakanlığımız tarafından uygulanmakta/uygulanacak olan Dünya Bankası ve IFAD kredili TUCSAP ve TARDİP gibi projeler kapsamında kadınlara ve gençlere artı puanlar verilerek pozitif ayrımcılık yapılmaktadır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Ülkemizde gübre fiyatları, dünya gübre fiyatları ve hammadde fiyatları ile döviz kuruna göre serbest piyasa koşullarında belirlenmektedir.

Ülkemizde gübre üretiminde kullanılan hammaddelerin yaklaşık %90'ı ithal edilmektedir.

Ülkemizde 7 büyük gübre üretici firmaya ait 16 üretim tesisinde kimyevi gübre üretimi yapılmakta olup kurulu kapasite 7,8 milyon ton düzeyindedir.

Artan girdi maliyetleri karşısında çiftçilerimizi koruyacak ve kollayacak her türlü tedbir uygulamaya geçirilmektedir. Gübrede %18 olan KDV, 10 Şubat 2016 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan düzenleme ile kaldırılmıştır.

Bununla birlikte ülkemiz kaynakları kullanılarak yerli imkânlarla üretilen organik gübre kullanımının artırılması için, gübre desteğine ilave olarak organik ve organomineral gübre kullanan çiftçilerimize 2019 yılında 10 TL/da olan gübre desteği ödemesi, 2025 üretim yılı için 51 TL/da ve 2026 üretim yılı için ise 99 TL/da yükseltilmiştir.